

בס"ד

לעומקו של
מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

האזינו-שובה

ויום הכפורים

ה'תשפ"ד

**בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות
לטל': 052-7675895
גור-אריה צור
מודיעין עילית
ניתן להצטרף לתפוצת מייל
דוא"ל: leshem895@gmail.com**

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

וירמזון השמים לרוחניות, אשר
תאזין לתוכחה ואף כי בדיבור קשה,
ותשאר בטהרתה.

ותרמוז הארץ לגשמיות, אשר
בשמיעת אמרי נעם תתרצה ותבוא על
תיקונה.

ואשר על כן העיד בהם את השמים
לקבל דרך דבור קשה את התוכחה,
ואת הארץ לקבל דרך ריצוי ושמיעה
באהבה, כי כן לשון הארץ מלשון
ריצוי. ויכנסו הדברים בלבבות בני
ישראל, הכל לפי דרך המקבלים, עתים
באהבה מסותרת ובתוכחה גלויה,
ועתים בתוכחה מסותרת ובאהבה
גלויה, עד אמרם אנו ליה ועינינו ליה.

והיינו מה שנאמר בפר' וילך (לא, ל')
וַיְדַבֵּר מִלְּשֵׁה בְּאֲזַנֵי כָל-קַתֵּל יִשְׂרָאֵל אֶת-
דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תִּמְּם. וכמו
שהובא שם בלעומקו של מקרא בשם
היהודי הק' מפשיסחא, עַד תִּמְּם שֶׁל
ישראל, שנזכרים בראש הפסוק,
שלימדם וחזר ולימדם בתוכחה
המשולבת באהבה, עד שנהיו כל קהל
ישראל תמימים.

הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַעַ
הָאָרֶץ אֲמָרֵי-פִי
(לב, א')

לעומקו של מקרא ירמוז הפסוק כי
שירת האזינו היא כעין שירה של
תוכחה ואהבה המשולבות זו בזו,
בבחינת את אשר יאהב יוכיח. ולעתים
בהסתר ולעתים בגלוי.

ותהיה ההאזנה והדיבור כתוכחה,
והשמיעה והאמירה כגילוי אהבה.

ההאזנה והדיבור כתוכחה, כדרך
שנגש יהודה ליוסף להוכיחו באמרו
?דַּבֵּר-נָא עִבְדְּךָ דְּבַר בְּאֲזַנֵי אֲדֹנָי.

והשמיעה והאמירה כאהבה, כדרך
שאמר דוד המלך (תהלים קלח ד)
יְדוּדָה ה' כָּל מַלְכֵי אֶרֶץ כִּי שָׁמְעוּ אֲמָרֵי
פִּיךָ:

וכפירוש מצודת דוד שם: כאשר
שמעו אמרי פיך שאתה מקבל שָׁבִים
אז יודוך. וכוונתו לפי הנ"ל שמקבל
את השבים מאהבה. עד כדי שהזדונות
נהפכים לזכויות, אַז יודוך.

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

דעת המינים והכופרים לפרש את הפסוק לכאורה כפשוטו: שכביכול ח"ו ההשחחה שהשחיתו בניו היא כלפי מעלה, כגון: שחת לו, ולא לעצמם. כאילו לא מומם של בניו היא ההשחחה. לכן לא הסתפק רש"י בתרגום שהביא אלא גם פירש באר היטב, שהשחחה שהשחיתו היא לא כלפי מעלה, אלא לעצמם הרעו והשחיתו.

וכן יוכיחו הטעמים: התביר והטיפחא:
שַׁחַת לֹו לֹא , לֹו - בתביר, לֹא - בטיפחא.

הטעם תביר במלה לֹו, יוכיח שהוא קצת בפני עצמו. אמנם אין הוא מפסיק ברמה של טיפחא או אתנחתא ובודאי לא של סוף פסוק, אך יש בו עצירה מעודנת. לומר שהעם שַׁחַת לֹו, לעצמו.

ולאחריו תבוא הטיפחא: לֹא, להדגיש ביתר שאת שההשחחה היא לֹא להקב"ה. ואכן, לאחריו ידגיש הפסוק שוב, פעם שלישית, שהמום שעשו בניו, הוא לעצמם. שנאמר בַּנְיּוֹ מוֹמָם, בטעמים מחוברים.

דרשת שַׁחַת לֹו לֹא בַּנְיּוֹ מוֹמָם

שַׁחַת לֹו לֹא בַּנְיּוֹ מוֹמָם דֹּר עַקֵּשׁ וּפְתִלְתֵּל (ל,ה')

פירש רש"י שַׁחַת לֹו לֹא וגו'. כתרגומו סבילו להון וְלֹא לִיה כְּלוּמַר השחיתו לעצמם ולא לבוראם.

וכן פירש רש"י, שַׁחַת לֹו וגו'. כתרגומו חבילו להון ולא לִיה. ומוסיף רש"י: **בַּנְיּוֹ מוֹמָם**, בניו היו, והשחחה שהשחיתו היא מומם: **בַּנְיּוֹ מוֹמָם - מומם של בניו היה, ולא מומו.**

ובשימת לב, רש"י בפירושו לא שינה דבר מתרגומו של אונקלוס, ולכאורה היה צריך להסתפק בכך, כפי שמפרש פעמים רבות: כתרגומו. ומדוע לא הסתפק בכך, אלא פרט והסביר את תרגומו באר היטב. ועוד שהיה יכול לקצר ולומר כתרגום: **השחחה שהשחיתו היא מומם ולא מומו.** ומדוע האריך בפירושו.

ויש לומר, שרש"י טרח כאן להטעים היטב בכל אופן שהוא, שלא יעלה על

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

ועל דבר **טרחא** זו שטרח וכתב לה קרא, **טרח** רש"י לבאר היטב **שטרחו** לחינם להביא על עצמם את מומם.

ומה שמוטעם במלים **בְּנֵי מוֹמָם**, **במונח אתנחתא**, שהמום הזה שכביכול חשבו הרשעים להטיח כלפי מעלה, מום זה **מונח** בהם **בעצמם באתנחתא** שאין אחריה המשך אלא עד שיפסיקו להיות **דִּיר עֲקֹשׁ וּפְתִלְתֵּל**.

ויש ליתן את הדעת, ולהבין כיצד יגיעו בניו של מקום לעברי פי פחת כמעט רדת **שחת**, עד כי **שחת לו לא בְּנֵי מוֹמָם**.

ולעומקו של מקרא יש לומר שנרמז בפסוק עצמו באמרו **לו לא**. והוא כתיב וקרי במזמור לתודה פרק ק' בתהלים: [פסוק ג'] **דְּעוּ כִּי ה' הוּא אֱלֹהִים הוּא-עֲשֵׂנוּ (ולא) וְלוֹ אֲנַחְנוּ עֲמֹ וְצֹאן מְרִיעֵתוֹ**:

ובשימת לב: כתיב **ולא**, וקרי **ולו**. הוא עשנו, **הוא** עשנו ועשה לנו כל טובותינו, **ולא** אנחנו. ומשיגיע להכרה זאת, אז יהיה האדם **לו** ולחלקו של הקב"ה, כפי הקרי: **וְלוֹ אֲנַחְנוּ**. וזו היא **הכרת הטוב** הנרצית. שמתבונן ומכיר

ולעומקו של מקרא **אָמַר**, שרש"י ראה עד כמה **טרח** וכתב לה קרא, להוציא מידי ספק מלבם של הכופרים, שאין פגיעה ח"ו בקב"ה אלא במשחיתים לעצמם, לכן **טרח גם בפירושו** להסביר ולהטעים העניין מכל צדדיו.

ועל דרך הצת, ידרשו לכאן הטעמים בשמותם. לומר מה שמוטעם **לו** בטעם תביר, כי **תביר** הוא לשון **שבירה** בתרגום מארמית, ומה שרצו לשבור ולהשחית ח"ו כלפי מעלה, נשברה בזה רוחם שלהם. **שחת לו** - לעצמו, את עצמו שבר המשחית, את רוחו שלו עצמו.

ומה שמוטעם לאחריו בטיפחא, **לא**, לומר **שכטפח** מבדיל בין לו ובין לא, שהם נשמעים כאחד. ורק הטעם טיפחא, **המפסיק**, יורה שאין זה כזה.

ומה ש**נוהגים** לקרוא ל**טיפחא** גם **טרחא**, **אָמַר** על דרך הצח **שטרח** הכתוב להטעים כאן ב**טרחא**, שלא **יטריחו** להקב"ה בהבלי שוא, אלא יבואו בטענות אל עצמם, כי מומם הוא זה ולא מומו ח"ו.

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

גופא ירמוז דרך התיקון: שכן חלק את המלה **פְּתִילָה** לשלשה: **פּ-תל-תל**. וכאמרו:

פ=פה, תל=תלמוד, תל=תפילה.
ופירושו שכך יהיה דרך תיקונו:

כאשר כל **פּה** להקב"ה יודה, ע"י **תלמוד ותפילה**. וכפי שאמרו חז"ל [ברכות ל.] על הפסוק [שה"ש ד,ד'], **כְּמַגְדֵּל דָּוִד צִנְאָרְךָ בְּנֵי לְתִפְיוֹת**, מאי **תלפיות** - **תל שְׁכַל פְּיוֹת פּוֹנִים אֵלָיו**. והיינו **פְּתִילָה**.

ועל דרך הרמז, גם באמרו **שַׁחַת לֹא**, ירמזון אֵלָיו מְלִיצָה לדרך התיקון. אל תקרי **לֹא** אלא **לולא**. וכדאמר דוד המלך, (תהילים כז-יג) **לולא** האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים. וכפי שדרשו חז"ל בגמרא [ברכות ד.] אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מובטח אני בכך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאו. וכאמרו **ולנאי שכן**. ואשר על כן יהיה פירושו **לעומקו של מקרא: ולנאי והאמנתי**. זו משאלת הלב של דוד עקש ופתלתל שלא יראה השחת באמרו: **לֹא**

כי כל הטוב הוא ממי שנקרא **הטוב**, הוא הקב"ה, וכפי שאומרים בבברכת מודים: **הטוב**, כי לא כלו רחמיך. והכרת **הטוב** היא הכרת **הקב"ה** הנקרא **הטוב**.

וכאשר יחסר לאדם מדת הכרת הטוב לבוראו, קרוב להתקיים בו הנאמר בתהלים ז': [טז] **בֹּרַךְ ה' וְיִתְפַּרְהוּ וְיִפְלֵ בְּשַׁחַת יַפְעָל:**

ועל דרך הצח נאמר שאם אין מכיר את **בֹּרְאוֹ**, סופו להכיר בו מתוך **בֹּרְאוֹ** שחפר לעצמו, שם נפל **בְּשַׁחַת יַפְעָל**. ומתוך שנפל **בְּשַׁחַת יַפְעָל** עליו הפסוק **שַׁחַת לֹא**, לעצמו ולא לבוראו. ולכן ממשיך הפסוק הבא [יז] ואומר: **יָשׁוּב עֲמָלוֹ בְּרֵאשׁוֹ וְעַל קַדְקָדוֹ תִּמְסוּ גֵרָד**, וזה המום שבבניו. כנאמר: **בְּנֵי מוֹמֵם**. ומוסיף בפרק ק' בתהלים לומקר דרך התיקון [יח] **אוֹדֶה ה' בְּצַדְקוֹ וּבְאֱמָרָה שֵׁם ה' עֲלִיוֹן**: כאשר יודה במציאות הקב"ה, ויודה להקב"ה על כל טובותיו וצדקותיו אשר עשה עמו, ויפסיק להיות **דֹּר עֲקֹשׁ וּפְתִילָה**, כנאמר להמשך **בְּנֵי מוֹמֵם**.

ולעומקו של מקרא יש לומר שבאמרו, **דֹּר עֲקֹשׁ וּפְתִילָה**, בזה

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

ויט שבפרשת בשלח, הסמוכים לשירת הים [שמות, יד, יט-כ-כא].
והוא מלאך של חסד ורחמים אשר שלחו הקב"ה להעיד על כנסת ישראל: **ומום אין בך**.

ובתיקוני הזוה"ק מובא ששבעים ושתים תיבות הראשונות שבפרשה שניה של ק"ש מכוונות כנגד ע"ב שמות הקדש בפסוקים הנ"ל של פרשת בשלח, כשהשם האחרון מע"ב שמות הנ"ל "מום" מכוון כנגד התיבה **וְשִׁמְתֶם** [אֵת דְּבָרֵי אֵלֶּה וּגו'] שבקריאת שמע [דברים יא, יח] פרשת עקב]. וכאמרו: **היותכם ללא מום היא תומתכם**, ושמתם את תומתכם זו על לבבכם ולעל נפשכם. זה שאמר הכתוב: **לֹא בָנִי מוּמִים**, שאין מום בבניו, רק מלאך הרחמים הנקרא מום, רק הוא בבניו.

***

יִמְצְאוּהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֵהוּ יָלַל
יִשְׁמְן יִסְבְּגֵהוּ יְבוֹנְגֵהוּ יִצְרְגֵהוּ
כְּאִישׁוֹן עֵינָיו (לב, י')
יִסְבְּגֵהוּ יְבוֹנְגֵהוּ. ירמוז הכתוב על עבודת האדם כנגד יצרו. שנאמר **וְשִׁחַט אֶתוֹ** על גֵּרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ **צִפְנָה** לִפְנֵי

לֹא, ותחת אשר **שָׁתַת** מתוך גאווה, יאמר עתה מתוך שפלות והכנעה: **שְׁחֹתִי**, [כמובא בתהלים לה, יד] **כְּאֶבֶל** אם קָדַר **שְׁחֹתִי**, והוא נוטריקון על דרך הצה: **אֲשִׁתְרֶךָ** בתפלת! וכמובא בתהלים [סג, ב]: **אֲלֵקִים אֵלֵי אֲתָה אֲשִׁתְרֶךָ צָמְאָה לָךְ נִפְשִׁי כְּמָה לָךְ בְּשָׂרִי בְּאֶרֶץ צִיָּה וְעֵינַי בְּלֵי מַיִם**.

וכאשר במקום **פְּתִלְתֵּל** יהיו **תֵּל שְׂכָל פִּיּוֹת** פונים אליו", אזי יפסיקו להיות דור עקש, ומומם לא יהיה עוד בם, עד אשר יעיד עליהם יודע תעלומות: **כְּלָךְ יָפָה רְעִיתִי וּמוֹם אֵין בְּךָ**: [שה"ש ד, ז].

ועל דרך הסוד, מום הוא אחד משמות ע"ב הקדושים של הקב"ה, היוצאים משלשת הפסוקים של ויסע ויבא ויט הסמוכים לשירת הים [שמות, יד, יט-כ-כא].

והוא מלאך של חסד ורחמים אשר שלחו הקב"ה להעיד על כנסת ישראל: **ומום אין בך**.

ועל דרך הסוד, "מום" הוא אחד משמות ע"ב הקדושים של הקב"ה, היוצאים משלשת הפסוקים ויסע ויבא

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

וכפי שנתבאר בלעומקו של מקרא לפר' חקת, שסלע הוא בחינה גשמית של האבן, וצור הוא בחינה רוחנית של האבן. ככל שאר הבריאה אשר נתן בה הקב"ה כח גשמי מול כח רוחני. כעין רקיע ושמים, ארץ ואדמה ועוד, כפי שנתבאר שם בארוכה. ואשר על כן נראה לומר כי צור הוא חוזק רוחני וסלע הוא חוזק גשמי.

והבדל זה בין צור ובין סלע זועק מבין פסוקיו של דוד המלך:
**הֲיָהּ לִי | לְצוֹר מְעוֹן לְבֹא תְּמִיד
 צוֹיֵת לְהוֹשִׁיעֵנִי כִּי-סִלְעֵי וּמְצוֹדֹתַי
 אָתָּה.** [תהלים ע"א פס' ג']

ואשר כי כן, מבקש כאן דוד המלך כי כשם שנתן לו חוזק גשמי היינו סלעי ומצודתי אָתָּה, כן הֲיָהּ לִי לְצוֹר מְעוֹן לְבֹא תְּמִיד, והיינו חוזק רוחני. והיא בקשתו: צוֹיֵת לְהוֹשִׁיעֵנִי. וכפי שפורש בארוכה בפרשת קרח על ההבדל בין ארץ ואדמה. ושם מבואר כי כל אשר ברא הקב"ה בעולמו ברא במיזוג הגשם והרוח. ואשר על כן תקנו לנו לומר "ומפליא לעשות", ופירש הרמ"א (שו"ע או"ח סימן ו') שקושר דבר רוחני בדבר גשמי.

ה' וְנָרְקוּ בְּנֵי אֱהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב.

ונראה לתת טעם שחיטתו בצפון, שעל ידי הקרבן זוכה את יצרו הרע אשר השיאו לחטוא. ויצר הרע נקרא צפון. שהוא צפון בתוך תוכו של האדם, כנאמר (יואל ב.כ) ואת הצפוני ארזיק מעליכם, ואורב לו במסתרים להכשילו. לכן ישחט את קרבנו בצפון. לערבב היצר הרע שלא ישטינונו. ולכן יזרקו את הדם על המזבח סביב, כנגד מה שסובב היצר הרע סביבו להכשילו. ועל ידי זריקת הדם סביב, יסובבנו הקב"ה לשמרו, שנאמר יִסְבְּבֵנָהוּ יְבוֹנְנֵהוּ, יִצְרְנָהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינָיו. כנגד מה שירדה עינו דמעה באישון לילה ואפילה על יצרו, יִצְרְנָהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינָיו. ישמרהו הקב"ה ויצילהו מיצרו ויסובבנהו וכו' במלאכיו לשמרו בכל דרכיו.

***

וַיִּנְקְהוּ דָבָשׁ מִסְּלַע וְשֶׁמֶן מִחֶלְמִישׁ
 צוֹר (לב, יג')

יש ליתן טעם מדוע יוציא הכתוב דבש דווקא מן הסלע ולא מן הצור, ושמן מן הצור ולא מן הסלע.

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

**יִזְבְּחוּ לַשְּׂדִים לֹא אֱלֹהִים (לב, יז)
בתרגום: לֹא אֱלֹהִים - דָּלִית בָּהוּ
צָרוּךְ.**

צריך ביאור בתרגום זה, שהרי כל עבודה זרה שבעולם לית בָּהוּ צָרוּךְ. ומה הכעס המיוחד בעבור זה. **אלא י"ל** דלית בהו צרוך שהעובדים להם עובדים סתם ואינם צריכים כלום. כעין עבודה זרה לשם עבודה זרה.

כי שונה הדבר לו היו צריכים משהו וטועים ומבקשים מעץ ואבן ברוב טפשותם וסכלותם. אבל לעבוד ע"ז ללא צורך כלל הרי זה מעלה כעסו של הקב"ה פי כמה מונים.

ודייקא נמי מן הפסוק יִזְבְּחוּ לַשְּׂדִים לֹא אֱלֹהִים. **אֱלֹהִים** הוא לשון כוח עליון המספק את צרכי האדם בהשגחה פרטית, ונקרא אלהים בשם דין כי העזרה היא לפי הדין של מעללי האדם. וכאן נאמר לַשְּׂדִים [שהם] **לֹא אֱלֹהִים, שאינם** בגדר כח עליון והשגחה פרטית, לומר שאין לאדם כל צורך בכלום, ובעובדו לע"ז הרי זה מכעיס לפני המקום ביותר, יותר מאשר אם היה לו צורך ולא היה נענה.

***

כן גם בענינינו. צור הוא הבחינה של הרוחני שבגשמי, וסלע הוא הבחינה של הגשמי שבגשמי.

ואשר על כן יובן מדוע נתן כאן **דבש מסלע ושמן מצור.** דבש שהוא דוגמא להנאה גשמית וטוב גשמי כשבח הארץ ארץ זבת חלב ודבש, נתן מן הסלע שהוא בחינת הגשמיות שבאבן, ושמן שיש בו מתיקות רוחנית, והאור שמפיקים ממנו הוא זך טהור, נתן מן הצור שהוא הבחינה הרוחנית שבאבן.

לכן הוציא דבש גשמי מן הסלע שהוא הבחינה הגשמית של האבן, ושמן שממנו מופק אור רוחני, הוציא מן הצור שהוא הבחינה הרוחנית של האבן. ואשר על כן נבחר כינוי צור להיות כביכול כינוי חוזקו של הקב"ה. כגון: **הצור תמים פֶּעֱלוֹ, צור ישעתו, צור ילדך תשי, פי לא קצורנו צורם,** ועוד. **שצור** הוא כינוי לחוזק הרוחני המושפע עלינו מן הבורא ית' אשר ממנו תוצאות חיים של החוזק הגשמי של הבריאה.

***

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

כוחו. ולא הכוונה ח"ו שיש ביד אדם להתיש כח דקוב"ה. אלא התישו את כח הנתינה כביכול, שעל ידי הנסיונות שניסוהו, מנעו כביכול ממנו ית' להעניק להם כל טובו.

ואשר על כן יאמר לעומקו של מקרא, שנכתב ביו"ד קטנה, לרמז על עשר ספירות שכביכול נצטמקו מלהוריד השפע בעבור נסיונותיהם.

ועוד יש לומר, לעומקו של מקרא, על דרך הדרש: צור ילדך. על מנת תשי, על מנת שתהא מתיש את יצר הרע. שכן ילדך מוטעם בטיפחא והיא כעין הפסקה קלה, והמילה תשי כתובה על פי המסורה ביו"ד קטנה, להורות על יצר הרע שיש להקטינו ולהתישו, ואשר על כן ניתן לדרוש צור ילדך. על מנת תשי, על מנת להתיש את יצר הרע שנולד בך עם לידתך. שנאמר לפתח חטאת רובץ. ואם את עושה כן הרי תשפח היינו תמצא את א-ל מחוללך אשר התרחק ממך כאשר לא התשת את יצר הרע ונכנעת לו.

וכך ידרש:

צור ילדך תשי ותשפח אל מחללך: אם כביכול גרמת תשי לצור שילדך, באשר לא התשת את יצר הרע ונכנעת

צור ילדך תשי ותשפח אל מחללך
(לב,יח)

תשי. פירש רש"י, פירוש ראשון מלשון שכחה. בפירוש שני פירש רש"י לשון התשה.

לשון שכחה מקביל לסיפא של הפסוק **ותשפח אל מחללך.**

אך לשון התשה - יש ליתן טעם היכן נרמז בפסוק.

ושמא יש לומר בדרך הצח, מצירוף המלים **תשי ותשפח.** שאם תקרבם אחד אל אחד ותחברם יחד, תקבל **תש** ו**תש** פתח. והטיפחא במילה **ילדך,** שהיא כעין הפסקה קלה, תוכיח שאינה מחוברת בהכרח עם תשי, ולכן **יתחבר תשי עם ותשכח.**

ובשימת לב, תשי נכתב עם יו"ד קטנה. **ומובא** בבעל הטורים, מדוע נכתב **תשי** עם יו"ד קטנה. נתן לך יו"ד דברים, ונסית אותו בי' נסיונות. ולכך יו"ד דיגדל נא, גדולה. לומר לך זכור לאברהם שנסיתו בעשרה נסיונות.

ולעומקו של מקרא יש לומר שהם הם הדברים. שעל ידי שניסוהו זה עשר פעמים, על ידי כך כביכול התישו את

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

[מתחוננים] מתבקעים כל אותם פתלי
התשקה, ופני המלך נראים ומאירים
לכל. וכשם הנראים ומאירים, כל
העליונים והמתחוננים מתברכים, ואז
נמצאות ברכות בכל העולמות.
וכנגד ישת חשך סתרו מתקיים
ישת אור גילוי.

ואשר על כן יהיה ישת תיקון ל תשי.
שכל כתלי החשיכה שנוצרו על ידי
תשי, יאירו בכל העולמות על ידי ישת.
ולעומקו של מקרא יש לומר על
הפסוק ישת חשך סתרו סביבותיו
ספתו, שאור הסוכה מאיר כל הפינות
האפילות שנחשכו על ידי תשי.

ועל דרך הצה, תחת אשר תש פח י'
הספירות, י' הספירות שבות להיות
בחזקן באמרנו תיבו אושפיזין. וכעין
ר"ת תשי.

וזה שהביא בעל הטורים שלכך יו"ד
דיגדל נא, גדולה. לומר לך זכור
לאברהם שנסיתו בעשרה נסיונות.
ורמז בזה התיקון שעל ידי האושפיזין
בסוכה.

***

לו, אז לא תמצא את א-ל מחוללך
באשר יסתיר פניו ממך. ויתקיים בך
המשך הפסוק כפשוטו - ותשבח אל
מחללך.

אך אם גרמת תשי ליצר הרע, באשר
לא נכנעת לו, אזי תמצא את א-ל
מחוללך ולא יסתיר פניו ממך, ויתקיים
בך ותשבח [בשו"א תחת הוא'ו]
היינו ותמצא את אל מחללך.

***

ועל דרך הסוד, התיקון לצור ילד
תשי נרמז בפסוק (תהלים י"ח י"ב)
ישת חשך סתרו שפירושו: ישים
בחשך הסתר פניו, ולעומתו, ישים
באור גילוי פניו.

וכמו שכתוב (ישעיה א) פי תבאו
לראות פני. פי תבואו לראות מבעי
ליה, מאי לראות פני.

מסביר הזוה"ק (בשלה נ"ז ע"א) וכל
אינון דנדעין לנדא שמא קדישא פדקא
יאות מתבקעין כל אינון פותלי
השוקא, ואנפין דמלכא אתסגין, ונדרין
לכלא.

ותרגומו: וכל אותם שיוקעים ליחד
את השם הקדוש פראוי [לכוונא לפא
ורעותא, כלומר מתכונן בו בלב ורצון
ויראה פדי שיתברכו בו עליונים

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

הַרְגִינוּ גוֹיִם עִמּוֹ פִּי דָם-עֲבָדָיו
יָקוּם וְנָקַם יָשִׁיב לְצַרְיוֹ וְכַפֵּר
אֶדְמָתוֹ עִמּוֹ (לב, מג')

הַרְגִינוּ גוֹיִם עִמּוֹ
פירש רש"י לאותו הזמן ישבחו
האומות את ישראל, ראו מה שִׁבְּחָה
של אומה זו, שדבקו בהקב"ה בכל
התלאות שעברו עליהם ולא עזבוהו,
יודעים היו בטובו ובשבחו.

ועל דרך הרמז והסוד, היינו שם
השם השולט בחדש תשרי, היוצא
מסופי התיבות:

ויראו אותה שרי פרעה הוא השם
הק' והי"ה. שהוא לשון שמחה, והם
הגי תשרי, שאין שמחה כשמחת
התשובה והכפרה, וצילא דמהימנותא
בחג הסוכות.

וְיִלְמַד מֵהַמֶּשֶׁךְ הַפְּסוּק, ויהללו אותה
אל פרעה. (בראשית י"ב ט"ו). שרי
פרעה הם שרי מעלה של שבעים
אומות, ומהללים אותה, את שרה,
המשולה לכנסת ישראל, ככתוב שְׁרָתִי
בְּמִדְיָנוֹת, (איכה א, א) על כל מעשיה
הטובים. והם התשובה בראש השנה,
הכפרה ביום הכיפורים, ושמחת ד'

מִזֵּי רָעַב רָשָׁף וְקָטַב מְרִירֵי
(לב, כד')

מובא בברכות (דף ה.). מִזֵּי רָעַב היינו
יסורים, וְקָטַב מְרִירֵי היינו מזיקים,
וְלִתְמֵי רָשָׁף אלו הנלחמים מלחמתה
של תורה, והם כתובים בתווד, בין מִזֵּי
רָעַב ובין קָטַב מְרִירֵי ונדרשים לכאן
ולכאן.

לומר לך, שְׁפָל העוסק בתורה יסורין
בדילין הימנו, וכן כל העוסק בתורה
מזיקין בדילין הימנו.

ויש ליתן את הדעת מדוע ישים את
לחומי רשף הם עמלי התורה בין
היסורין ובין המזיקין.

ושמא יש לומר כעין הפסוקים של
ויהי בנסע הארון שְׁשֹׁם הכתוב
סימניות של נ'ונין הפוכים לפנייהם
ולאחריהן בתורה, לומר לך שהתורה
מפרידה בין פורענות לפורענות. הכי
נמי, עמלי התורה יפרידו בין פורענות
לפורענות, בין פורענות דיסורין
לפורענות דמזיקין.

***

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

ולעומקו של מקרא, יש להוסיף הארה על הנאמר, שהיא אותה היו"ד של משה האיש עניו מכל אדם, וכתוב ענו, ללא יו"ד, שמשה לא רצה לכתבה משום ענותנותו, ונתנה ליהושע, שזה דרכו של בעל הענוה שְׁמַנְשָׂא ומעצים את זולתו. ועתה תפש יהושע את אומנותו של רבו, והשמיטה ממנו על מנת להחזירה לו, ולכן נקרא הוֹשֵׁעַ ללא יו"ד. שעתה רצה להחזירה לו לעת פטירתו מן העולם, ואע"פ שידע במשה שלא יקבלה אליו חזרה. וכאומרו להקב"ה קחנה ותננה למי שהמלך חפץ ביקרו.

ולמדרש שאומר שהיתה זו היו"ד של שרה אמנו עת קראה הקב"ה שרה ולא שרי, כמו כן החזירה יהושע למי שנתנה לו ובלבד שלא ידבק בו מאומה מן הגאווה.

ועוד י"ל על דרך הטעמים, הוֹשֵׁעַ וְהוֹשֵׁעַ בֶּן-גִּוֹן, לכאורה המילה הוֹשֵׁעַ מיותרת, ויכול לומר ויבא משה והושע. מאי הוא.

אלא טעם הטיפחא יוכיח, שהמילה הוֹשֵׁעַ היא בפני עצמה ולא בהכרח מחוברת עם שלאחריה, ולכן על דרך

המינים וישיבת הסוכה בסוכות ועלֵיהּ לרגל במועדים.

זה שאמר הפסוק: הִרְגִּינוּ גוֹיִם עִמּוֹ. כעין אז יאמרו בגויים הגדיל ה' לעשות עם אלה. לומר לך ששמחת הרגלים היא מעין זמן הגאולה לעתיד לבא.

***

וַיָּבֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת-כָּל-דִּבְרֵי הַשִּׁירָה-הַזֹּאת בְּאָזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשֵׁעַ בֶּן-גִּוֹן (לב, מד)
הוּא וְהוֹשֵׁעַ בֶּן-גִּוֹן.

בשימת לב, נכתב הוֹשֵׁעַ ללא יו"ד. פירש רש"י, שבת של דיוּגִי היתה, [משה ויהושע שמשו כאחד], נְטִלָה רשות מזה [ממשה] וְנָתְנָה לזה [ליהושע] (סוטה יג:), העמיד לו משה מתורגמן ליהושע שיהא דורש בחייו, כדי שלא יאמרו ישראל בחיי רבך לא היה לך להרים ראש.

ולמה קוראו כאן הוֹשֵׁעַ, לומר שלא זחה דעתו עליו, שאע"פ שניתנה לו גדולה, השפיל [יהושע] עצמו כאשר מתחלתו (ספרי) עכ"ל רש"י.

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

ירמזון אליו מליץ בענין עריבות
מתיקות וחמדת התורה.

שאיך ויכל אלא מלשון חמדה. כמו
בבריאת העולם ויכל אלקים ומתרגמין
(בירושלמי) תמד. ואשר על כן נקראת
השבת חמדת ימים. כמו כן בענינינו,
שמשה אמר את דבריו אלה האחרונים
לפני מותו מתוך חמדת התורה ומתוך
חמדתם של ישראל, ומתוך חמדת
השכינה הק'. ובזה הנחיל לדורות עם
ישראל כי אורייתא ישראל וקוב"ה חד
הם.

ובזה יובן לעומקו של מקרא הפסוק:
כִּי לֹא-דָבָר רַק הוּא מְלֶכֶם כִּי-הוּא
חַיִּיכֶם. וירמוז הוא על הקב"ה כנ"ל.

ובאמרו דבר ריק יתכוון להשגחת
השכינה הק'. שאין הקב"ה ריק מכם,
שלא תגעל נפשו אתכם, וכביכול ח"ו
יתרוקן מכם. כי הוא, הקב"ה, כִּי-הוּא
חַיִּיכֶם.

***

עֲלֵה אֶל-הַר הַעֲבָרִים הַזֶּה הַר-נֹבֹ
אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי יְרֵחוֹ
וַיֵּרָא אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֶנִּי נֹתֵן לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְאֶחָזָה: (לב, מט')

הצח יש לומר שהכוונה להקב"ה
שכיניו "הוא". והוא בחינה עליונה
של השגחה, בחינת האצילות כמובא
בשערי אורה לר' יוסף ג'יקאטלי.

וסוד הדבר הוא, שהיו"ד ניתנה
ליהושע להודיע שהשם אתו. וכמובא
ברש"י פרשת שלח, שאמר לו משה
ליהושע י-ה יושיעך מעצת מרגלים.
ולכן אינה מורה על גאווה, כי ניתנה לו
לצורך. אבל עתה שנרמז לכאורה
מפורש שה' אתו, שנאמר הוא והושע
בן-נון, לכן אין צריך כאן תוספת של
יו"ד בשמו. שהרי גלוי לעין כל שענתה
ה' אתו, שנאמר הוא והושע בן-נון.

ולאחר מותו של משה, שוב ניתנה
היו"ד ליהושע ע"י הקב"ה, להודיע
שהוא עמו מכל מקום, ובכל מקום,
ולכל ארך דרכו. ועוד, שזכות שרה
תלווהו מחד, וזכות משה תלווהו
מאידך ויהיו כל העולם חלים ויראים
מפניו.

***

ויכל משה לדבר את-כל-הדברים
האֵלֶּה אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל (לב, מה')

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

מהמעברים ונשאר **הר העברים**. שהוא הר עברה וזעם על אשר לא קדשו שמו במי מריבה, ועל ידי כך שמשה נקבר בהר העברים **עֲבָרָה מִמֶּנּוּ הָעֲבָרָה**, והועברה להיות מכוונת כנגד פֵּעוּר הנמצא ממולו.

ועוד י"ל, על דרך הדרש, **נבו והעברים** אותו מקום הוא. אלא שנבו הוא מלשון **נבואה** שבו ראוי נביא כמשה להיטמן, והעברים גם לשון נבואה הוא **שדבר ה' עוֹבֵר** דרך צנורו של הנביא לומר לעם את דברי ה'.

ועוד י"ל, על דרך הסוד, שנקרא **הר נבו** הר **העברים** על שם שמכאן **תעבור** נשמת משה לעולם הנשמות. והוא גם מלשון **נבו**. כאומרו **נְבוֹאָה** שעריך. ונקרא הר העברים לשון רבים שכל נשמות עם ישראל אחודות וקשורות בנשמת משה רבנו.

ועוד י"ל, על פי התרגום, שעברים הוא כינוי **לגבולות**. והרי נגזר על משה רבנו **לא** להכנס לארץ, אך על ידי כך שבקשו בני גד ובני ראובן את **נבו** והתרגום קורא לו **בית קבורתא דמשה**, על ידי כך זכה משה רבנו להיות **קבור בתחום ארץ ישראל**. לכן

יש ליתן את הדעת מדוע יקרא הר זה בשני שמות אלו: **ה' הַעֲבָרִים** - **הר-נבו**.

וכמובא בפרשת פנחס **במדבר כז, יב-יג' שם קוראו הכתוב הר העברים בלבד**: **וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל-הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִתְּנִי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: וְרְאִיתָה אֹמֶתָ וַיִּאֲסֹפְתָה אֶל-עַמִּידָם אֶת-הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר נִאֲסַף אֶהְרֹן אֶחָיד.**

על דרך הפשט נקרא **הר העברים**, שממנו אפשר **לעבור** לארץ ישראל. ואמנם על כן חשב משה שהותר נדרו כמבואר ברש"י, וכאילו כתוב כאן הר **המעברים**. וכן פרש הרמב"ן. מפני שהוא על **מעברות הירדן** ומשם יעברו אל ארץ כנען.

והכלי יקר פרש על פי רש"י לפי שנאמר למעלה והעברתם את נחלתו לבתו, שלכך נאמר **והעברתם** ללמדך שכל מי שאינו מניח בן ליורשו הקב"ה מלא עליו עֲבָרָה, ובכך תירץ גם מדוע נסמכה פרשה זו להעברת נחלה.

ולעומקו של מקרא י"ל על דרך הצח, שלכן קרא לו הר **העברים** ולא הר **המעברים**, שלא הכל עוברים בו. כי משה **לא יעבור** בו לארץ ישראל. ולכן נשמטה האות "מ" של משה

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

וַיִּרְאֶה אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי נָתַן לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְאֶחְזָקָה (לב, מט').

על דרך הסוד,

עֲלֵה וּרְאֵה הם שני שמות ק' מע"ב
שמות היוצאים מן הפסוקים ויסע ויבא
ויט.

וכמבואר בלעומקו של מקרא לפר'
וילך, כי שני מלאכים ליווהו למשה
בלכתו אל כל ישראל, ועתה בעלותו
ההרה טרם עלייתו השמימה, מתלווים
אליו עוד שני מלאכים **עֲלֵה וּרְאֵה**.
עלה הוא המלאך הממונה **על כל עליות**
שבתורה (כגון עליית הענן מעל
המשכן, עליית ענן הקטרת), **וראה** הוא
המלאך הממונה על כל חזיונות וראיות
שמראה הקב"ה לנביאיו, למרחוק. כגון
שהראה למשה את הארץ לגבולותיה
והראה לו כל הדורות עד הים האחרון
ודרשו עד היום האחרון.

והם המלאכים שנצטוו ללוותו למשה
בעלייתו זו האחרונה, **עֲלֵה וּרְאֵה**.

***

רְאוּ | עֲתָה כִּי אָנֹכִי הוּא וְאֵין
אֱלֹהִים עִמָּדִי אָנֹכִי אֲמִית וְאֶחְזָקָה

נקרא עברים, שהוא מכיל את **מעברי**
הגבול של הארץ.

ועוד י"ל על דרך הרמז, שלכן נקרא
הר העברים הר נבו. אמנם זה שם של
עבודה זרה שהיתה שם, אך היו הערים
מוסבות שם, ששינו שם מעבודה
זרה, ומדוע לא שינו את **נבו לנבוא**. ואז
היה נקרא המקום על שם הנבואה של
משה, אלא שאמר לו הקב"ה "כִּי מִנְּגִיד
תִּרְאֶה אֶת הָאָרֶץ וְשָׁמָּה לֹא תִבּוֹא אֶל
הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נָתַן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל" ואם
היה מסב שם המקום **לנבוא** היה זה לעג
לרש שאמר לו ושמה **לא תבוא**. לכן
הסב שמו להר העברים. שמשם לא
תעבור לארץ הגשמית אבל אתה עובר
לארץ העליונה הרוחנית. ולכן כתוב נבו
ולא נבוא כי עד כאן תבוא ולא עוד. בלי
אל"ף המורה על אלופו של עולם
השוכן בארץ.

ועוד י"ל, שנקרא הר נבו הר העברים
על שם שעל ידי מקום מנוחתו כאן הרי
הוא **מעביר את מנהיגותו** ליהושע.

***

עֲלֵה אֶל-הַר הָעֵבְרִים הַזֶּה-הַר-נְבוֹ
אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מֹאָב אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי יַרְדֵּן

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

ועוד מובא שם בספר שערי אורה שמידת "אני" היא מידת הרחמים השולטת בארץ, כעין השגחה פרטית על נבראיו, והיא כנגד מידת "הוא" שהיא מידת הרחמים השולטת בשמי שמים עליונים, כעין מקור עליון משם ירדת שפע הרחמים.

וכן מובא שם עוד, כי השלש ראשונות בתפילת שמונה-עשרה הן כנגד מידת ה"אני", והשלש אחרונות בתפילת שמונה-עשרה הן כנגד מידת "הוא", והברכות האמצעיות הן כנגד מידת "אתה", שהוא הצינור להורדת השפע. ובתפילתנו יש בכוחנו לפעול ישועות להורדת שפע הרחמים ממקור "הוא" העליון דרך צינור ה"אתה", אל תחתיות ארץ אל השגחת ה' בארץ במידת ה"אני".

ובאומרו "אני" כוונתו לצירוף של "אני הוא". "אני" היא מידת הרחמים המתגלה בארץ, היא היא מידת הרחמים הנשפעת ממידת "הוא" שבשמי שמים עליונים, והכל חטיבה אחת של רחמים.

ועל דרך הצח, הטעמים יוכיחו, אָנִי אָנִי הוּא, שה"אָנִי" הראשון מוטעם במהפך, והמלים אָנִי הוּא מוטעמים בפשטא זקף קטן, שהם נקראים כולם כעין חטיבה אחת.

מִתְצַתִּי נָאִנִי אֶרְפָּא וְאִין מִיָּדִי
מִצִּיל: (לב, לט')

אָנִי אָנִי הוּא וְאִין אֱלֹהִים עִמָּדִי
פִּירֵשׁ רִשׁ"י עַל פִּי הַפֶּשֶׁט שֶׁאִין מִי
שִׁיכּוֹל לַעֲמוֹד בַּדְּרָכִי.

ועדין יש לשאול מדוע יאמר פעמים
"אני". אָנִי אָנִי הוּא.

ולעומקו של מקרא על פי הסוד, יש לומר אני הוא השם הקדוש של רחמים [היוצא מע"ב שמות היוצאים מן הפסוקים ויסע ויבא ויט שבפרשת בשלח] וכעין מה שהורונו לומר בסוכות "אני והו" הושיעה נא. והפסוק צירף שם זה "אני", לשם הק' "הוא", שהוא מידת השם הקדוש "אהיה אשר אהיה", כמובא בספר שערי אורה להרב יוסף ג'יקיטלי, ו"הוא" היא מידת הרחמים העליונים אשר אין עמהם דין, ולכן אמר וְאִין אֱלֹהִים עִמָּדִי. שכך יהיה לעתיד לבוא. שלא יהיה מעורב בהנהגתי כל דין. אלא הכל רחמים מרובים מכתר עליון, ממקום רום החולם הנכסף שם אֱהִיָּה לַעֲת נֶאֱסָף, מאדני ההויה אליו נְהַמָּיָה.

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

שיש 955 עולמות. מהם 900 ניתנו למלאכי השרת, רשות להציץ מעבר לפרגוד.

וה- 55 הנותרים אין להם למלאכי השרת רשות להציץ בהם אלא רק לישראל.

וכן, במשנה תורה כל חומש דברים יחד הם 955 פסוקים. 900

מהפסוקים פותחים שערי שמים לכלל המלאכים, אבל 55 פסוקים מהפסוק ראו כי אני הוא ואילך הם רק לישראל. רק להם ניתנה הרשות להציץ מעבר לפרגוד. והם יחודיים לישראל עמו בלבד. עד כאן דבריו.

ושמא יש לומר כי זו הכוונה בחז"ל [מדרש רבה] כשאומרים על הפסוק כעת יאמר לישראל מה פעל אל שישראל בדרגה למעלה מהמלאכים והמלאכים שואלים את ישראל מה פעל אל. ודרגה זו של ישראל למעלה מן המלאכים הם משיגים ב"האזינו" וב"וזאת הברכה", עקב שמחת החגים אשר הם שרויים בימים אלה. שהשמחה שוברת הקליפות והמחיצות ומעלה את האדם לדרגה עליונה אפי' יותר מן המלאכים.

***

המהפך ב"אני" הראשון ירמוז על הפיכת הרוגז לרחמים, הפשטא באני השני ירמוז על התפשטות הרחמים, והזקף ירמוז על צינור השפע של הרחמים הזקוף ועומד להוריד השפע משמי שמים עליונים לתחתיות ארץ. כנ"ל.

וכעין זה מצאנו באמירת ההלל: המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ. למרות שהם שני פסוקים, יש לערבם זה בזה ולומר: אף על פי שהוא המגביהי לשבת בשמים, כנגד מידת "הוא" העליונה, הרי הוא גם המשפילי לראות בארץ, כנגד מידת "האני".

זה שנאמר: רָאוּ | עֲתָה כִּי אָנֹכִי אֲנִי הוּא.

***

עוד מובא במדרש פליאה ראו עתה כי אני אני הוא, הדא הוא דכתיב: הן לה' אלקינו השמים ושמי השמים.

וביאור הענין על ידי האר"י ז"ל. ה"ן בגימ' 55, השמים בגימ' 955. (מ"ם סופית היא 600 במנצפך). ורצונו לומר

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

מעל גבוה, גבוה **מעל** אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם
וגבוה **מעל** אֲשֶׁר לֹא-קִדְשִׁתֶּם.

***

**כִּי מִנְגִד תִּרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ וְשָׂמָּה
לֹא תִבּוֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן
לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:** (לב,גב')

וְשָׂמָּה לֹא תִבּוֹא אבל אתה כן בא אל
הָאָרֶץ העליונה, כפירושו של אוה"ח
הק' בפרשת כי תבוא. היא הארץ
העליונה **אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל**
בעולם התיקון בעולם הנשמות, ולעתיד
לבא היא ארץ התחיה.

ועל דרך הצח הוא פסוק נ"ב פסוק
ב"ן, גימטריה אליה"ו, יבוא ויגאלנו
מהרה, ואתו בארץ התחיה שבעת
הרועים אברהם יצחק ויעקב **משה**
אהרון יוסף ודוד, הם האושפיון
המתגלים אלינו מדי שנה בשנה בסוכת
השלום, עד התגלותם בסוכת עורו של
ליתן ובבנין בית המקדש השלישי
שיבנה בב"א.

***

{מח} וינדבר יהוה אל-מִשָּׁה בְּעֶצֶם
הַיּוֹם הַזֶּה לֵאמֹר: {מט} **עֲלֶה** אל-הַר
הָעֵבְרִים הַזֶּה הֶרֶם-נָבוֹ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מִזְרָב
אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי יְרֵחוֹ וּרְאֵה אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן
אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחְזָה:
{נ} וַיִּמַּת בְּהָר אֲשֶׁר אִתָּה **עֲלֶה** שָׂמָּה
וְהֶאֱסַף אֶל-עַמִּיךָ כְּאֲשֶׁר-מָת אֶהְרֹן אֶחְיֶיךָ
בְּהָר הַהוּא וַיֶּאֱסַף אֶל-עַמִּי: {נא} **עַל**
אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִי-
מְרִיבַת קִדְשׁ מִדְּבַר-צֵן **עַל** אֲשֶׁר לֹא-
קִדְשִׁתֶּם אוֹתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
{נב} **כִּי מִנְגִד תִּרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ וְשָׂמָּה
לֹא תִבּוֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל:**

**בשימת לב, יש בפסוקים הנ"ל
ארבע פעמים לשון על: עֲלֶה וגו'
עֲלֶה, עַל אֲשֶׁר, עַל אֲשֶׁר וגו'. [פסוק
נב].**

**והם כנגד ארבע עולמות אבי"ע,
אצילות, בריאה, יצירה, עשייה.
שבהם מטפס ועולה משה רבנו עד כסא
הכבוד.**

**בכל העליות האלו, מנחמו הקב"ה
כאמרו: מה שאתה עולה אל הר
העברים, אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי יְרֵחוֹ, הוא גבוה**

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

ליום הכפורים

מתפילת יום הכפורים:

מְחִיתֵי כָּעֵב פְּשָׁעֵיךָ וְכַעֲנוּן
מְטַאֲמָתֵךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גָאֲלֶתֶיךָ.
(ישעיהו, מד, כב').

וכן נאמר: הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעֵב
הָעֲנָן (שמות יט, ט').

יש ליתן את הדעת מה הוא העב
והענון שבהם בא אלינו כביכול
הקב"ה, ובדמיונם מוחה ה' פשעינו.

לפשט הדברים ובדרך המשל
וההנמשל, יש לומר שביום הכפורים
התשובה קלה ומתקבלת ביותר, והיא
עת רצון, כעבים האלו אשר יעופו
ברוח, וברגע קטון ואינם.

ועל דרך הרמז והסוד יש לומר
כמובא בזוהר הק', זוהר חדש ספרא
תנינא: וְהָאֵי אִיהוּ בְּעֵב הָעֲנָן, וּמִנְהָ
אֲשַׁתְּכַח שֵׁם בֶּן עֵ"ב שְׁמֵהוּן [ע"ב
שמות היוצאים מג' פסוקים בפרשת
בשלח] נִיסְעֵ נִיבֵ'א נִי'ט.

ורצונו לומר:

להפטר שובה

שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי
כָשַׁלְתָּ בְּעֹנְגָה: (הושע, יד, ב')

עד ה' אֱלֹהֶיךָ עד, ועד בכלל. עד
כסא הכבוד. וזאת פי כָשַׁלְתָּ בְּעֹנְגָה.
שהתשובה מתחית ארץ מגיעה
עד רום שמים העליונים.

ולעומקו של מקרא יש לומר,
כאשר לא יתלה עוונותיו ביצר הרע,
אלא יכיר האדם שנכשל בכך שלא
התגבר על יצרו הרע, אז יוכל להגיע
בנקל עד כסא הכבוד ועד בכלל. וזה
שנאמר שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ
כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֹנְגָה. דייקא: בְּעֹנְגָה,
שלך. במה שלא תלית את כשלוך
ביצר הרע שהכשילך, אלא במה
שלא נתת לך להתגבר על יצר
הרע.

ותהיה אז תשובתו עד, ועד בכלל.

***

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

[ויחד עם פסוק ראשון הרי הם מ"ח
תיבות, כמבואר לקמן]

ואח"כ הראה לו **ע"ב** מדורין של אור
למי שמדקדק בפרשה שניה מ"והיה אם
שמע", עד תיבת "ושמתם" ועד בכלל.
שהם **ע"ב** תיבות.

ואח"כ הראה לו **נ' שיערים** של אור
למדקדק מ"את דברי אלה" עד "כימי
השמים על הארץ", שיש בהן עוד נ'
תיבות.

ואח"כ הראה לו עוד **ע"ב היכלות של**
אור למדקדק מן ויאמר עד אמת
שבפרשת ציצית, כולל החזרה על הג'
תיבות של ה' אלקיכם אמת.

[ויחד עם תיבת אמת הרי הם **ע"ב**
תיבות ועוד אחת, כמבואר לקמן]

ואח"כ הראה לו חדרים ומדורין
והיכלות של חשך למי שאינו מדקדק
בהם.

ואשר על כן יובן על נכון מה
שאומרים בתפילת יום הכפורים **מחיתי**
קעב פשעיך וכענן חטאותיך שובה
אלי פי גאלתיך.

קעב קענן. בע"ב שמות הקדש
היוצאים מן הפסוקים ויסע ויבא ויט.
ועדיין יש ליתן טעם מה התכוון
באמרו: **קענן.**

ולעומקו של מקרא יש לומר
שהמילה **ענ"ן** היא כנגד מנן התיבות
שבקריאת שמע **פרשה ראשונה**
ושניה. שכביכול נשא הקב"ה על כנפי
קריאת שמע שאומרים ישראל לקיים
בזה ואתה קדוש יושב תהלות ישראל,
וכן נאמר **הנה אנכי בא אליך קעב**
קענן, בע"ב שמות הק', ובמאה
ושבעים תיבות של ק"ש. שכן **ענ"ן**
בגימטריה 170. כמנין התיבות שיש
בפרשה ראשונה ושניה בק"ש.

ועל פי הדברים הנ"ל, יובן מה שמובא
בזהר חדש והביאו בעל **סדר הדורות**
בערך ר' יהושע בן לוי:

שלח לו רבן גמליאל לר' יהושע בן לוי
לאחר שנכנס חי לגן עדן לומר לו מה
נעשה בהיכלות עליונים.

שלח לו ר' יהושע בן לוי שיש בגן עדן
מ"ב חדרים של אור למי שמדקדק
בקריאת פרשה ראשונה "ואהבת" שיש
בה **מ"ב תיבות,**

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

אמירת ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בקול רם

בשלהן ערוך אורח חיים-סימן תריט
סדר ליל יום הכיפורים: בליל יום
הכיפורים ומחרתו אומרים ברוך שם
כבוד מלכותו לעולם ועד בקול רם.

והלכה זו היא על פי המדרש רבה
ואתחננו: רבנן אמרין, בשעה שעלה
משה למרום שמע למלאכי השרת שהיו
אומרים להקדוש ברוך הוא ברוך שם
כבוד מלכותו לעולם ועד, והוריד
אותה לישראל, ולמה אין ישראל
אומרים אותו בפרהסיא, [בקול],

אמר רבי אסי למה הדבר דומה לאחד
שגנב קוזמין מתוך פלטיין של מלך,
נתנה לה לאשתו ואמר לה אל
תתקשטי בה בפרהסיא אלא בתוך
ביתך.

אבל ביום הכפורים שהן נקיים
כמלאכי השרת, הן אומרים אותו
בפרהסיא, ברוך שם כבוד מלכותו
לעולם ועד. [עכ"ל].

וכן מובא בפסחים נו עמ"א, דאמר
רשב"ל ויקרא יעקב אל בניו ויאמר

ענ"ן בגימ' ע"ב, מ"ח, נ', הרי ענ"ן.
ועוד ע"ב של ויאמר הרי בע"ב
הענ"ן.

[ב' וה' הנותרים של בע"ב הענ"ן הרי
הם כנגד תיבת אמת הנוספת ושש
תיבות של פסוק ראשון].

ועוד יש לומר, שעל ידי ההשתדלות
בכוונות שמות
הקדש, ובתיבות ק"ש, הרי בזה מתקנים
בתשובת המשקל את מה שכביכול פגמו
בהם, ולכן ימחו פשעיו כעב וכענן.
שהעב והענן הם כנגד שמות הקדש.

ולעומקו של מקרא יש לומר לפי
דברים אלו, שלכן מובא בזהר
ובתיקונים לכוון בק"ש בשמות ע"ב
ומ"ב. (אנא בכח).

וכן תוספת ה-ו' של וְכַעֲנֵן, מחיתי כעב
פשעיך וכענן חטאתיך, תורה על עוד שש
תיבות שהקורא ק"ש משתדל בהם, והם
ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. והם
המכה בפטיש של תשובת האדם, כי
חביבין דברי סופרים. ובעיקר שהוא שבה
גדול של המלאכים.

ואשר על כן אמירת ברוך שם כבוד
מלכותו לעולם ועד בקול רם ביום
הכפורים מלבנת ומזככת את תשובת
האדם.

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

ולקחה מהם משה רבנו והורידה לישראל, **ובדאי יתקנאו בנו המלאכים באומרנו אותה בקול רם.**

משמע מכל הנ"ל שאין אומרים **בשכמל"ו** בקול רם מפני **הקפידא של המלאכים**. פרט ליום כפור שאז אנחנו **כמלאכים**, לא אוכלים ולא שותים, ולכן לא יתקנאו בנו ואפשר לאומרו **בקול רם**.

ולעומקו של מקרא יש לְשַׁבֵּר את האוזן לגבי יעקב אבינו (לעיל, ופסחים נו.), מנין ידע יעקב לומר שבח זה של המלאכים, ומדוע לא חשש לאמרו בקול רם, **יש לומר שהרי דמותו חקוקה בכסא הכבוד**, ומלאכים עולים ויורדים בו בסולם, לראותו בשינתו בבית א-ל, והיו מלאכים מתיראים ממנו ואף עָשׂו כרצונו לילך בשליחותו כנאמר וישלח יעקב מלאכים וכו'. לכן פתח ואמר כשבחם של המלאכים **ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד**. אבל אנו שאין המלאכים מתיראים ממנו, אין לומר בקול פרט ליו"כ.

ובתרגום ירושלמי על התורה, פרשת ויחי, מובאים דברי יעקב אבינו לבניו **בדרך אחרת**:

האספו ואגידה לכם (בראשית מט,א') ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה אמר שמא חס ושלום יש במטתי פסול כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו אמרו לו בניו **שמע ישראל (אבינו) ה' אלהינו ה' אחד**. כשם שאין בלבך **אלא אחד** כך אין בלבנו **אלא אחד**.

באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר **ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד**.

אמרי רבנן היכי נעביד, **נאמרוהו**, לא אמרו משה רבינו. **לא נאמרוהו**, אמרו יעקב. **התקינו שיהו אומרים אותו בחשאי**.

ויש לעיין ממה שהביאו התוס' (ברכות, ג. ד"ה ועונין) בשם מה **שאומרים העולם**, לגבי **הקדיש**, שלכך אומרים קדיש בלשון ארמית **לפי שתפלה נאה ושבח גדול הוא**, על כן נתקן בלשון תרגום **שלא יבינו המלאכים ויהיו מתקנאין בנו**.

ואע"פ שדחו התוס' טענה זו לגבי **הקדיש**, הרי ודאי היא תקיפה ועומדת לגבי **ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד**, שהרי תפלה נאה ושבח גדול הוא, ועוד שהוא לשון **המלאכים עצמם**,

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

אפשר לאומרו בקול רם, שהרי אמרו העולם שאין המלאכים מבינים שפת הארמית. ולכן לא יתקנאו בנו באומרנו בקול יהא שמיא.

ומעתה, יש לנו ללמוד מזה על זה, ובאומרנו בקול רם יהא שמיא רבא מבורך לעלם ולעלמי עולמיא יְכַנֵּן לתרגום שהוא ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ובאומרנו בלחש בשאר ימות השנה לבד מיום כפור ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, יְכַנֵּן ליהא שמיא רבא מבורך לעלם ולעלמי עולמיא.

***

ואשר על כן אומרים אותו בארמית יהא שמיא רבא כדי שלא יתקנאו המלאכים, כמאמר העולם, כי שבח נאה הוא של המלאכים שהרי הוא תרגום של ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

[ולמעין בדברי התוס' הנ"ל ברכות ג. ד"ה ועונין, יִרְאֶה על פי התרגום הירושלמי הנ"ל שאין כל צורך לדחות טענת העולם כפי שהתוספות רצו לדחות].

באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר יהא שמיא רבא מבורך לעלם ולעלמי עולמיא.

נמצאנו למדים מדברי התרגום הירושלמי שהתרגום של ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד הוא יהא שמיא רבא מבורך לעלם ולעלמי עולמיא.

ואשר על כן יובנו על נכון דברי המדרש רבה ואתחנן, אָבָל בְּיוֹם הַכְּפוּרִים שָׁהוּ נִקְיִים מִמְּלֶאכֵי הַשָּׁרַת, הֵן אֹמְרִים אוֹתוֹ בְּפִרְהָסָא [בקול רם] בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֵד.

שהרי אמרו חז"ל כל האומר יהא שמיא רבא מברך לעלם ולעלמי עולמיא בכל כוחו קורעין לו גזר דינו, אפילו של שבעים שנה.

והוא הדין ל"ברוך שם", שהוא התרגום של "יהא שמיא רבא", שהיה ראוי לאומרו בכל כוחו. אלא ש"ברוך שם" הוא שפת המלאכים ויתקנאו בנו, לכן יש לאומרו בשקט, פרט ליום הכפורים שאנו כמלאכים.

ויהא שמיא רבא שהוא התרגום של ברוך שם, [לפי תרגום יונתן בפר' ויחי]

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

בנוסח התפילה של ראש השנה מובא:
וטהר לבנו לעבדך באמת, כי אתה
אלהים אמת. והוא צירוף מובן
 שהצירוף **לעבדך באמת** כי אתה
אלקים אמת, הוא אותו ענין.

אך לעומת זאת, **ביום כפור הנוסח הוא**
שונה: וטהר לבנו לעבדך **באמת, כי**
אתה סלחן לישראל. ויש ליתן את
 הדעת מה הקשר בין **אמת ובין סלחן.**

ולעומקו של מקרא י"ל שמצינו כי
 אחת מי"ג מידות של רחמים היא האמת.
 ויש לעיין שהרי **מדת האמת אינה מדת**
רחמים כלל וכלל, כי אם **מדת הדין.** כפי
 שנאמר יקוב הדין את ההר. וזה שייך רק
 במדת האמת. **ויש ליתן טעם** כיצד נהיתה
 מדה זו למדת הרחמים.

ובשימת לב יש לומר כי מדת
 האמת היא אמצעית בתוך כל י"ג
 המידות. [לפי אחת השיטות]: ה' ה' אל
 רחום וחנון ארך אפים ורב חסד **ואמת**
 נוצר חסד לאלפים נושא עוון ופשע
 וחטאה ונקה. נמצא שיש מידות רחמים
 מכאן ויש מידות רחמים מכאן **והאמת**
בתווך, כלשון המאזניים. לומר לך
 שכל י"ב מידות הרחמים מימין
 ומשמאל **מהאמת נמצאים.**

וביום כפור שישראל כמלאכים
 יאמרוהו בקול רם כמו שאומרים **יהא**
שמיה רבא ובכך קורעין להם גזר
דינם אפילו של שבעים שנה, לגמר
 חתימה טובה לחיים טובים ארוכים
 ולשלום.

והשתא דאתית להכי, נימא בה מילתא,
 לענין **בשכמל"ו בקול בימי החול.**
 שכל **הקפידא** של המלאכים היא כאשר
 משתמשים **בשבח שלהם** לשבח
 להקב"ה בתוך השבח הגדול שלנו,
בתוך קריאת שמע שאנו קוראים **לשם**
מצוה. וכדברי המדרש רבה לעיל, שלא
 יאמרו **כי גנוב הוא עמנו כדי לשבח בו**
את בוראנו.

אבל שלא בעת ק"ש, כגון תפילת
 התינוקות, או בדרך לימוד וכד' אין כל
 קפידא כלל. **ואדרבה,** שבח הוא
 למלאכים שאנו מכבדים ומוקירים
 ומפרסים את שבחם.

***

וטהר לבנו לעבדך באמת
המדה "אמת" בצירופה עם
"סלחן"

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

אך ביום כפור שאין לנו מיתוק הדין על ידי השופר, ועוד יתירה מזו, שאנו מזכירין כל עוונותינו, אנו מזכירין יחד עם מדת האמת את מדת הסלחנות. וטהר לבנו לעבדך באמת, כי אתה סלחן לישורון. שמדת הסלחן היא מעל ומעבר למדת האמת. שמדת האמת היא לפי הדין, לפי החשבון. אך מדת הסלחן היא לפנים משורת הדין והאמת.

וכן מובא באוהב ישראל מאפטא, על הפסוק בתהלים (יז, ב') מִלְפָּנֶיךָ מִשְׁפָּטֵי יְצָא. שמדת המלפניך היא מדה שלפנים משורת הדין ואינה בחשבון של שכר ועונש. כדכתיב וְחַנּוּתִי אֶת אֲשֶׁר אֶחָן וְרַחֲמֵי אֶת אֲשֶׁר אָרַחם.

***

כִּי בְּעֵינֶיךָ אֲרָאָה עַל-הַכְּפָרָת
(טז, ב)

יש ליתן טעם לְאֶמְרוֹ בְּעֵינֶיךָ. ולפשוטו של מקרא יכוון הכתוב לענון הקטורת אשר על הכפורת, כבפסוק יג' וְנָתַן אֶת-הַקְּטֹרֶת עַל-הָאֵשׁ לְפָנֶיךָ ה' וְכִסָּה עֵנָן הַקְּטֹרֶת אֶת-הַכְּפָרָת אֲשֶׁר עַל-הָעֲדוּת וְלֹא יָמוּת.

ואמנם כן, האמת היא מדת הדין, ושאר כל הי"ב מידות הן מידות הרחמים, והם לפנים משורת הדין. אך בלי הדין אין המדה של לפנים משורת הדין ניכרת. וכדי שיהיה לפנים משורת הדין צריכה להיות מבוררת מדת הדין.

ואשר על כן ברא הקב"ה את העולם במדת הדין ואחר כן שיתף בבריאה את מדת הרחמים. לכן מידות הרחמים נשענות על לשון המאזניים של האמת. של הדין. ובזה הופכת מדת הדין אף היא למדת הרחמים. באשר היא מבררת את הרחמים.

ולכן הובא בנוסח התפילה סלחן יחד עם אמת. וטהר לבנו לעבדך באמת כי אתה סלחן. כי מדת הסלחן מתבררת מתוך מדת האמת.

או פֶּלֶךְ לְדֶרֶךְ זו. מדת האמת היא מדת יקוב הדין את ההר. ובראש השנה, דאיכא תקיעות שופר שממתקות את הדין, אפשר לומר מדת האמת. וטהר לבנו לעבדך באמת כי אתה אלקים אמת.

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

יָשֵׁב אָדָם שָׁם (ירמיהו ב, ו'), אם לא עבר כיצד ישוב, אלא לומר לך כל מקום שגזר עליו אדם הראשון לישוב נתישבה. וכל מקום שלא גזר עליו לישוב לא נתישבה.

וכאומרם: כל מקום אשר גזר עליו לא לישוב, לא נתישבה.

והיינו ארץ גזירה, ארץ שגזר עליה אדם הראשון לא לישוב. להיות מדבר. וזה שתרגם אונקלוס אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה. לְאַרְעָא דְלֵא יִתְבָּא.

ולעומקו של מקרא יש לומר שהמילה יִתְבָּא שהובאה באונקלוס לתרגום של יָשׁוּב, היא גם לשון תשובה. והשעיר המשתלח הוא כנגד עֲשׂו הרשע. שנגזר עליו שלא לָשׁוּב, ולא יתיישב ביישובו של יעקב. אלא בארץ שער.

וזה שנאמר בו וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו (בראשית לו, ו'). מאי וילך אל ארץ, אל ארץ גזרה, אל ארץ שנגזר עליו לילך שם ולא לישב כאן.

וזה סוד השעיר המשתלח, הוא עשו, אשר בכל יום כיפור משתלח

ועל דרך הצח, יש לומר שהוא ענן של אהבה המכסה על הכפרת המכפרת על כל פשעים. שכן:

וְכִסָּה עָנָן הַקִּטְרֶת בגימטריה קטנה 3, היא גימטריה קטנה של תכסה אהבה, ככתוב וְעַל כָּל-פְּשָׁעִים תִּכְסֶּה אֲהַבָּה (משלי י"ב) וכאן מתגלית מדת הרחמים ואהבת ה' ביפי תפארתה, ואשר על כן נאמר בה כִּי בְּעָנָן אֲרַאֲהָ על-הַכִּפְרֶת.

***

ביאור איש עתי ו ארץ גזרה

וְשִׁלַּח בְּיַד-אִישׁ עֵתִי הַמְדַבֵּרָה: וְנִשְׂאָה הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת-כָּל-עֲוֹנֹתָם אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה
(טז, כא-כב)

אַרְץ גְּזֵרָה

תרגם אונקלוס לְאַרְעָא דְלֵא יִתְבָּא. ארץ שלא נתישבה. ויש להבין שייכות התרגום דְלֵא יִתְבָּא לארץ גְּזֵרָה.

ויש לפרש כמובא במסכת ברכות (לא.), מאי בְּאַרְץ לֹא עָבַר בָּהּ אִישׁ וְלֹא

לעומקו של מקרא האזינו-שובה ויום הכפורים

איש עֲתִי

ואשר על כן נאמר ביד איש עֲתִי.
לפשטן של דברים, איש עֲתִי שהוא
מוכן ומזומן לכך. אך לעומקו של
מקרא היא העת המיוחדת שבה
ישראל עולים מעלה מעלה.

ועוד, שהיא עת גאולתנו ופדות
נפשנו, שאין ישראל נגאלין אלא
בתשובה.

ועוד ירמוז איש עֲתִי למלך המשיח,
בעת המיוחדת, וישלח את השעיר אל
ארץ גזירה, שם יתגזרו וישתברו
עצמותיו, שכן נצטוינו למנות עלינו
מלך, להכרית זרעו של עמלק, ולבנות
בית מקדשנו בב"א.

***

מחדש אל ארץ גזרה, מפני יעקב,
וישראל ישכון לבטח בתשובה.
שנאמר וַיָּשָׁב יַעֲקֹב. והוא גם לשון
יָשׁוּב וגם לשון תשובה.

ועל ידי כך לא תתקיים בעשו
ברכת יצחק לעולם. שהרי יצחק ברכו
והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל
צוארך. ומאי כאשר תריד, נוטריקון
כאשר תראהו יורד. וביום הכיפורים
אין ליעקב ירידה אלא רק עלייה.

שנאמר (טז, כד') וַעֲשֵׂה אֶת-עֲלֹתוֹ
וְאֶת-עֲלֹת הַעֵם. אל תקרי עֲלֹתוֹ אלא
עלייתו, ואל תקרי וְאֶת עֲלֹת הַעֵם אלא
ואת עליית העם.

שיום כפור וקרבתו מעלים את העם
לדרגה רוחנית עליונה. ואין לעשו כל
שליטה בו.

***

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל

דוא"ל: leshem895@gmail.com